

Διάλεξη 3^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

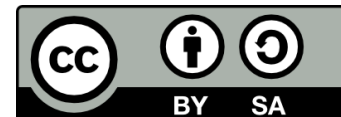

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού των θρησκευμάτων κατά την ιταλική έννομη τάξη
2. Οι νομικές πηγές των σχέσεων κράτους θρησκευμάτων στη Λετονία

Σκοποί ενότητας

1. Η μελέτη των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στην Ιταλία
2. Η μελέτη του δικαιώματος του αυτοκαθορισμού των θρησκευμάτων κατά την ιταλική έννομη τάξη
3. Η μελέτη των σχέσεων κράτους – θρησκευμάτων στη Λετονία
4. Η παρουσίαση των νομικών πηγών των σχέσεων κράτους θρησκευμάτων στη Λετονία

Το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού

- Το α.7 § 1 συντάγματος αναγνωρίζει την κυριαρχία και ανεξαρτησία της καθολικής εκκλησίας στη δική της έννομη τάξη
- Το α.8 § 2 χορηγεί σε όλα τα άλλα θρησκευόμενα το δικαίωμα της αυτοοργάνωσης, σύμφωνα με τα καταστατικά τους, με όριο το ιταλικό δίκαιο. Παρέχει εγγύηση υψηλού βαθμού εσωτερικής αυτονομίας.
- Ακόμα ισχυρότερη αυτονομία εγγυάται το σύνταγμα στις τελευταίες παραγράφους των α. 7 και 8 αντίστοιχα, που προβλέπουν ότι αν συναφθεί συμφωνία οποιαδήποτε τροποποίηση μπορεί να γίνει μόνο με συμφωνία των δύο μερών και όχι μονομερώς, εκτός αν υπάρξει συνταγματική αναθεώρηση.
- Η καθολική εκκλησία και τα 11 θρησκευόμενα που έχουν συνάψει συμφωνία έχουν την ασφάλεια ότι το νομικό καθεστώς που έχουν δε θα μεταβληθεί εναντίον της βούλησής τους. Αυτός είναι άλλος ένας παράγοντας που διαφοροποιεί τα παραπάνω από άλλα θρησκευόμενα που δεν έχουν συνάψει συμφωνία. (Ferrari 2007: 268)

Σχολιασμός

- Το δικαίωμα αυτοκαθορισμού ή αυτονομίας αφορά μόνο τις καθαρά θρησκευτικές δραστηριότητες από τα τρία είδη δραστηριοτήτων των θρησκευμάτων που είναι:
 1. καθαρά θρησκευτικές
 2. θρησκευτικά αιτιολογούμενες (πχ εκπαίδευση, φιλανθρωπία, ενημέρωση μέσω πχ της ίδρυσης/λειτουργίας αντίστοιχων οργανισμών)
 3. κοσμικές δραστηριότητες (δηλαδή κερδοσκοπικές δραστηριότητες πχ ίδρυση τραπεζών, εμπορικών εταιριών)
- Για να ασκηθούν οι θρησκευτικά αιτιολογούμενες ή κοσμικές δραστηριότητες θα πρέπει να τηρείται η ιταλική νομοθεσία που αφορά προϋποθέσεις και τη διαδικασία άσκησης αυτών των δραστηριοτήτων.
- Η αυτονομία ενισχύεται με τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ κράτους και θρησκεύματος (που επίσης προβλέπεται από το σύνταγμα) η οποία δεν τροποποιείται μονομερώς.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Οι νομικές πηγές των σχέσεων κράτους θρησκευμάτων στη Λετονία

Νομικές αρχές της σχέσης κράτους θρησκευμάτων στη Λετονία

- Παρουσίαση και σχολιασμός του άρθρου του καθηγητή Ringols Balodis για το κράτος και θρησκευόμενα στη Λετονία.
- Οι νομικές αρχές που διέπουν τη σχέση κράτους θρησκευμάτων στη Δημοκρατία της Λετονίας βασίζονται στις ακόλουθες αρχές:
 1. χωρισμός
 2. θρησκευτική ελευθερία
 3. η έννοια της παραδοσιακής θρησκείας (παραδοσιακότητα)
 4. ουδετερότητα με σεβασμό προς τα θρησκευόμενα και τις κοσμοθεωρίες
 5. ανάθεση ειδικών αρμοδιοτήτων

Αρχή του χωρισμού

Ο χωρισμός θρησκευμάτων και κράτους δε συνεπάγεται το διαχωρισμό της θρησκείας από την κοινωνία ή τον πλήρη χωρισμό των θρησκευμάτων από την κοινωνική ζωή. Ο χωρισμός σημαίνει ότι οι κρατικοί θεσμοί έχουν κοσμικό χαρακτήρα και οι θρησκευτικοί θεσμοί μπορούν να εκπληρώνουν τις αρμοδιότητες του κράτους μόνο σε ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο. Οι κρατικοί θεσμοί εποπτεύουν και ελέγχουν τη συμμόρφωση των δραστηριοτήτων των θρησκευτικών οργανισμών με την εφαρμοστέα νομοθεσία. Το συμβούλιο θρησκευτικών υποθέσεων είναι επιφορτισμένο με το χειρισμό των σχέσεων και οι θρησκευτικοί οργανισμοί μπορούν να ζητήσουν βοήθεια για την επίλυση οργανωτικών, νομικών και άλλων ζητημάτων (Balodis 2007: 312)

- Η δημοκρατία περιέχει το χώρο της κοινωνίας των πολιτών όπου άτομα και ομάδες έχουν δικαίωμα στην αυτονομία, δηλαδή στο σεβασμό της αξιοπρέπειας που απαρτίζεται από το σύνολο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν με βάση τη φύση τους (αν είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα).

Αρχή της θρησκευτικής ελευθερίας

- Σύμφωνα με την έκθεση για τη διεθνή θρησκευτική ελευθερία του 2002 που δημοσιεύτηκε από το γραφείο για την ελευθερία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εργασία το σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λετονίας προβλέπει την ελευθερία θρησκείας και η κυβέρνηση σέβεται γενικά αυτό το δικαίωμα στην πράξη.
- Στο α. 4 του νόμου για τους θρησκευτικούς οργανισμούς απαγορεύεται ο ρητός ή σιωπηρός περιορισμός των δικαιωμάτων ή η παροχή προνομίων, προσβολή συναισθημάτων ή υποδαύλιση μίσους που να οφείλεται σε στάση απέναντι στη θρησκεία. Τα έγγραφα ταυτότητας δεν αναφέρουν σχέση ατόμου με θρησκεία. Στο α. 4, § 4 του ίδιου νόμου το κράτος και δημοτικές αρχές, ΜΚΟ και επιχειρήσεις κτλ δεν μπορούν να απαιτούν από το προσωπικό και άλλους πληροφορίες που αφορούν τη στάση απέναντι στη θρησκεία (Balodis 2007, 312)
- Η θρησκευτική ελευθερία είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη στη Λετονία.
- Τα ειδικότερα δικαιώματα αναπτύσσονται στο νόμο για τους θρησκευτικούς οργανισμούς.

Αρχή της παραδοσιακότητας

Στη Λετονία δεν υπάρχει κρατική θρησκεία. Το σύνταγμα δε μνημονεύει καμία συγκεκριμένη θρησκεία. Η νομοθεσία δεν περιέχει την έννοια των παραδοσιακών θρησκευμάτων (αντίθετα με Λιθουανία). Τα θρησκευόμενα που περιλαμβάνονται στο α. 51 του αστικού κώδικα, ως έχοντα τα δικαιώματα να τελούν τους γάμους των μελών τους, καλούνται παραδοσιακά:

1. Λουθηρανική εκκλησία
2. Καθολική εκκλησία
3. Ορθόδοξη εκκλησία
4. Εκκλησία των παλαιοπιστών
5. Εκκλησία των μεθοδιστών
6. Εκκλησία των βαπτιστών
7. Εκκλησία των αντβεντιστών της 7ης ημέρας
8. Ιουδαϊκές θρησκευτικές κοινότητες

(Balodis, 2007: 313)

Σχόλιο για την αρχή της παραδοσιακότητας

- Το σύστημα των σχέσεων του κράτους – θρησκευμάτων στη Λετονία είναι εκείνο που επικρατεί στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης : σύστημα χωρισμού με αναγνώριση ορισμένων θρησκευμάτων, δηλαδή με παραχώρηση προνομίων (επιπλέον θρησκευτικών δικαιωμάτων πέραν αυτών που προβλέπονται από σύνταγμα και διεθνές δικαίον) σε ορισμένα θρησκευτάματα,
- Ενώ στη νομοθεσία δεν υπάρχει διάκριση παραδοσιακών και μη, αυτή η διάκριση γίνεται έμμεσα , στον αστικό κώδικα με βάση το δικαίωμα της τέλεσης γάμου.
- Ο Ringols Balodis δεν διευκρινίζει ότι τα λεγόμενα παραδοσιακά θρησκευτάματα έχουν αποκτήσει αυτό το δικαίωμα επειδή οι γάμοι αυτοί αναγνωρίζονται από το κράτος (επίδραση από Δανία όπου υπάρχει σύστημα κρατικής εκκλησίας).
- Η αναγνώριση ορισμένων θρησκευμάτων στη Λετονία ως παραδοσιακών αποτελεί μια μορφή αναγνώρισης.

Αρχή της ουδετερότητας

- Αρχή της ουδετερότητας με σεβασμό προς τα θρησκευόμενα και τις φιλοσοφίες ζωής.
- Οι σχέσεις μεταξύ διαφόρων κοινοτήτων είναι γενικά φιλικές. Ο οικουμενισμός είναι νέα έννοια στη χώρα και οι παραδοσιακές θρησκείες είναι επιφυλακτικές απέναντι σε αυτήν. Ο οργανισμός για τις θρησκευτικές υποθέσεις βοηθά τις θρησκείες σε διάφορα ζητήματα.
- Το κράτος αναγνωρίζει το δικαίωμα των γονέων ή κηδεμόνων σύμφωνα με τις δίκες τους πεποιθήσεις (α 5, § 3 του νόμου για τους θρησκευτικούς οργανισμούς) (Balodis, 2007: 313)
 - Ο Ringols Balodis ενώ θέλει να εξηγήσει την έννοια της κρατικής ουδετερότητας δεν εξηγεί αυτή αλλά παρέχει θέματα που άπτονται άλλων θεμάτων.
 - Οικουμενισμός ονομάζεται η κίνηση προς την κατεύθυνση της ένωσης των χριστιανικών δογμάτων σε ένα χριστιανισμό

Αρχή της ανάθεσης ειδικών αρμοδιοτήτων

Η κυβέρνηση έχει καταθέσει την αρμοδιότητα καταχώρησης γάμων μόνο σε μερικά θρησκευόμενα οι κληρικοί των οποίων εκπληρώνουν τα καθήκοντα κρατικών αξιωματούχων χωρίς να εισπράττουν αμοιβή από το κράτος. (Balodis, 2007: 313)

Η Θρησκεία στο λετονικό σύνταγμα

- Στο σύνταγμα η θρησκεία αναφέρεται μόνο στο άρθρο 99 που ορίζει ότι ο καθένας έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης ή θρησκείας. Η θρησκεία θα είναι χωρισμένη από το κράτος
- Η διάταξη προστέθηκε το 1998 όταν προστέθηκε στο σύνταγμα νέο μέρος για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Balodis, 2007: 313)

Νόμος για θρησκευτικούς οργανισμούς

- Η αρχής ελευθερίας θρησκείας εξειδικεύεται στο νόμο για θρησκευτικούς οργανισμούς 7/9/1995:
 - Στο α. 2 : εγγυάται το δικαίωμα στην ελευθερία της θρησκείας περιλαμβανομένου του δικαιώματος προσχώρησης ατομικά ή μαζί με άλλους ή του μη ανήκειν σε κάποια θρησκεία, στην αλλαγή θρησκείας, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία.
 - Ο νόμος είναι συμμορφωμένος με σύνταγμα και διεθνείς νόμους, ρυθμίζει τις κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα από τη συμμετοχή στις δραστηριότητες των θρησκευτικών οργανισμών. (Balodis, 2007: 313)

Συμπέρασμα

- Η Λετονία είναι κράτος μερικού χωρισμού όπου ο συνταγματικά κατοχυρωμένος χωρισμός δεν ισχύει στην πράξη. Αυτό δεν αφορά κάποια συγκεκριμένη θρησκεία, αλλά την ερμηνεία του διαχωρισμού, όπως ορίζεται στο σύνταγμα, γιατί δεν υπάρχει σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ κράτους και εκκλησίας
- Το παραπάνω οφείλεται στη σχετική νεότητα της δημοκρατίας της Λετονίας, καθώς απαιτείται χρόνος για την ανάπτυξη κανόνων σε συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον. Η κρατική πρακτική συχνά συγκρούεται με τις αρχές που διακηρύσσει το α. 99 καθώς πχ μόνο ένα θρησκευτικό σωματείο μπορεί να καταχωρηθεί για κάθε θρήσκευμα. (Balodis, 2007: 313)

Βιβλιογραφία

1. Silvio Ferrari, Κράτος και Θρησκευάματα στην Ιταλία και Ringols Balodis, Κράτος και Θρησκευάματα στη Λετονία στο Gerhard Robbers (επιμέλεια) (2007), μτφρ. Κυριάκος Κυριαζόπουλος, Κράτη και Θρησκευάματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 259-283 και 307-338
2. [Ιταλικό σύνταγμα](#)
3. [Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λετονίας](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

